

Nestrupen, toda kljub temu nevaren plin

KO SE NOVOPEČENI lastnik stanovanja vseli v nov blok z rumenimi cevmi v kuhinji, je nekaj časa ves prestrašen in tudi po ves dan vohlja po stanovanju, če ne bo morda zaduhal plina. Potem ugotovi, da ta reč le ni tako nevarna, kot si je do sedaj mislil in odslej vidi v modrem plamenčku na štedilniku le cenenelega pomočnika, s katerim lahko nenavadno zmanjša hitrost vrtenja električnega števca na hodniku in ob mesecu tudi vsoto, po katero pride inkasant. Mnogi si omislijo tudi bojlerje na plin ali celo plinski kotel za centralno kurjavo (v zasebnih hišicah, seveda, čeprav bi bila to imenitna rešitev tudi pri nesrečnih, ki jih »ogreva« Toplarna). Strah pred smrdečim sikanjem kmalu izgine, s tem pa navadno pride nova — tokrat resnična nevarnost.

Plin ni nevaren, dokler ga takšnega ne naredi naša malomarnost in brezbriznost. Pipica, ki smo jo pozabili zapreti zvečer, nas lahko hudo kaznuje, prav tako tudi poškodovane ali preperete gumijaste cevi in tesnila. Kot nas opeče ogenj, če peči ne naložimo pravilno, kot nas stresa električni tok, če nam vtična doza visi iz zidu ali če menjamo žarnico ob privitju varovalki — tako nam tudi plin pokaže zobe, če podcenjujemo njegovo nevarnost.

Vsa opozorila so navadno zaman in še tako izčrpna navodila velikokrat ne pomagajo dosti. Zato so se strokovnjaki zamislili in pogruntali poseben postopek, s katerim razstrupijo mestni plin, tako da vsaj s te strani ni več tolikšne nevarnosti za nepazljive potrošnike. In kako so to storili?

Če vas je pot slučajno zanesla proti Podutiku in ste morda pri ostanku podvoza zavili na novo cesto, ste gotovo opazili nenavadno napravo sredi gozdiča, ki jo varuje žična ograja. Svetleči rezervoarji, številne cevi in ventili ter majhno poslopje ob vsej tej aluminijasti menažeriji — to je nova mešalna naprava, ki jo je v Kosezah zgradila Plinarna Ljubljana. Stalno nekaj šumi in brni — vse to je seveda avtomatizirano, tako da sta tu zaposlena le en monter, ki skrbi za vzdrževanje naprav ter pes, ki čuva monterja in stroje.

»Uparjalno mešalna naprava za proizvodnjo mešanega plina je zgrajena za oskrbovanje stanovanj v soseskah ŠS 9 in ŠS 10 (Koseze in Draveljska gmajna),« je povedal šef tehničnega sektorja Plinarne inž. Matija Tomšič. »V teh soseskah bo v končni fazi zgrajenih 12.600 stanovanj, v katerih bodo tako za ogrevanje kot za kuhanje uporabljali plin. Naprava v Kosezah proizvaja mešanico tekočega plina propana butana, ki se upari in meša z zrakom. Proizvodnja takega mešanega plina je mnogo bolj ekonomična in racionalna od proizvodnje »klasičnega« mestnega plina, nevarnost zastrupitve pa je skoraj popolnoma izključena.«

»Omenili ste samo dve soseski. Kaj pa tam, kjer imajo staro plinsko napeljavo?«

»Poleg že omenjene mešalne naprave smo postavili še tretjo proizvodno enoto, v okviru katere je tudi dvostopenjska razstrupljevalna naprava, ki zmanjša količino ogljikovega monoksida pod 1 odstotek, kar seveda pomeni tudi zmanjšano možnost zastrupitve z mestnim plinom, kakršnega uporabljajo v predelih s staro plinsko napeljavo. In zakaj

ne spuščamo po vseh ceveh mešanega plina, ko je že tako ekonomičen in nenevaren? Iz preprostega razloga — stara napeljava je delno grajena iz litoželeznih cevi, ki so med seboj spojene z objemkami. Te zahtevajo stalno vlažnost plina s primerno vsebnostjo vodika, sicer pride na spojih do uhajanja. Mestno omrežje pa je seveda nemogoče popolnoma obnoviti (tudi drugod po svetu se ubadajo s podobnimi problemi), zato bomo za staro omrežje še vedno proizvajali mestni plin po kreking postopku (kemična presnova propana in butana v mestni plin). Za nove soseske pa gradimo plinovode s pretežno plastičnimi cevmi, ki omogočajo uporabo mešanega plina.«

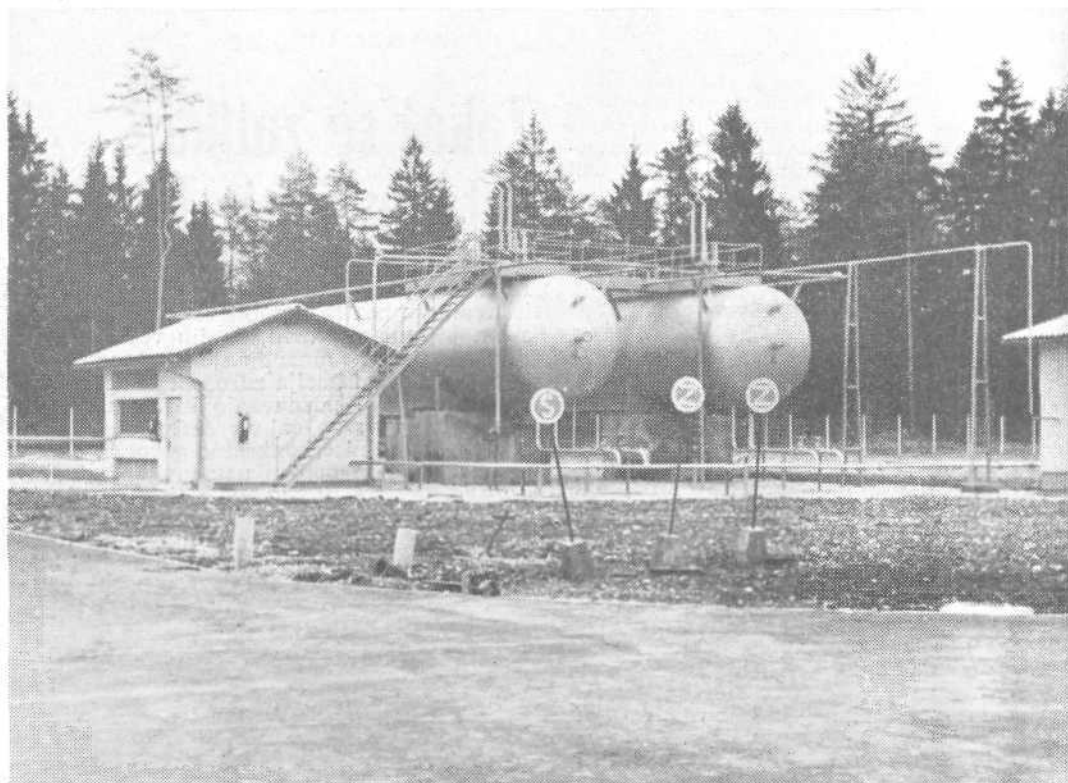
Pri Plinarni smo izvedeli, da bo III. proizvodna enota za mestni plin proizvajala kar 60.000 Nm³ mestnega plina na dan (torej gre za več kot 100-odstotno povečanje kapacitet za proizvodnjo mestnega plina). Verjetno pa bo za potrošnika bolj zanimiv tale podatek: zaradi zmanjšanja kalorične vrednosti mestnega plina od 4.800 na 4.200 kcal/Nm³, se bo ustrezno pocenil tudi kubični meter plina. Kapaciteta proizvodne naprave v Kosezah je 3.500 Nm³ mešanega plina na uro, kalorična vrednost pa je v tem primeru kar 13.000 kcal/Nm³.

Kaj si lahko torej obetamo od teh novih in dragih naprav, razen seveda tega, da se nam ne bo več treba bati zastrupitve s pli-

nom? Predvsem nam posledj pri Plinarni obljublja manj redukcij in okvar, čeprav seveda ne smemo pričakovati preveč. Nesistemično grajeno in preobremenjeno omrežje v starem delu mesta bo plinarjem in seveda potrošnikom še dolgo delalo preglavice, dokler ne bo dograjen visokotlačni plinohram in potrebne regulatorne postaje. Ta dela, ki sodijo v okvir sanacije omrežja mestnega plina v Ljubljani, so zajeta v srednjeročnem razvojnem programu Plinarne in se bodo verjetno zavlekla tja v leto 1977.

Onesnaženje zraka je v Ljubljani že doseglo kritično mejo, zato je edina rešitev prav v procesu, katerega skromni začetek je tudi gradnja omenjenih naprav — treba je namreč omejiti delovanje individualnih kotlarn na olje in mazut, ki so med največjimi onesnaževalci ljubljanskega zraka. Seveda pa ob vseh slavospevih plinu in novim proizvodnim napravam ne smemo pozabiti, da je kljub vsem mešalnim napravam eksplozijska nevarnost plina še vedno zelo velika, zlasti seveda plina, shranjenega v jeklenkah (na to nas opozarjajo žal šele sedaj, ko je za družino iz Vaš že prepozno, saj jim je eksplozija nepravilno polnjene plinske bombe uničila hišo). Ne smemo pozabiti, kljub vsem dobrim lastnostim, da je plin navsezadnje gorivo in da prav zaradi tega nikoli ne smemo pozabiti na previdnost in varnost.

Z. S.

Mešalna naprava v Kosezah

Zaleti se, če upaš!

TEŽKO NALOŽEN tovornjak vozi po Celovški cesti, ne prehitro, ne prepočasi — po predpisih pač. Pri kinu Šiška stoji na postajališču »Krpac« in grozd ljudi na zadnjih vratih kaže, da še ne bo tako kmalu krenil.

Po tovornjakovi levi vozi fičko in za njim še nekaj avtomobilov, toda kolona ni dolga. Očitno pa se vozniku avtobusa ne ljubi počakati, prižge lepo smerni kazalec in junaško butne na levo, ne oziraje se na mimovozeče avtomobile niti ne na signale voznika deset-tonca, ki mu noga skoraj predre dno kabine, tako se vrže na zavoro, da v zadnjem trenutku zavre drvečo maso.

Ko so pred letom ali več sprejemali predpis, po katerem morajo vozniki upoštevati prednost vozil javnega prometa, so mnogi prerokovali prav to, kar se sedaj pogosto dogaja. Nekateri vozniki Viatorja so si ta pred-

pis vzeli močno k srcu in sedaj mora voznik, ki pelje mimo stoječega avtobusa, budno paziti, kdaj se bo prižgal smerni kazalec na zeleni pošasti, kajti to je znak, da bo že naslednji trenutek treščilo, če ne bo močno zavrl. Ne pomaga nitj hupanje, niti žuganje s pestmi. Voznik se le sarkastično smehlja navzdol na nebogljjenca, češ, zaletti se vame, če si upaš ...

Predpis gor ali dol, kljub vsemu bi priporočali miličnikom, da malce popazijo tudi na samozavestneže v zelenih avtobusih, saj menda zakon o cestnem prometu govori nekaj tudi o zlorabljanju prednosti (in predpisov).